

Yaşam

S a r g u n A . T o n t

Babalar ve Evlatlar...

Belki anımsarsınız, bundan 3 yıl kadar önce kısırlık tedavisi yapan bir doktor 3 yıl hapis yemişti. Meğerse adam tedavi ettiği bayanların bir kısmını, onlara haber vermeden, öğrenci ve hastane müstahdemlerinden satın aldığı spermeleri kullanarak hamile bırakıyormuş. Geçenlerde konu bir TV programında tekrar gündeme gelmiş. Hürriyet'in verdiği habere göre, programa telefonla katılan olası kurbanlardan biri endişelerini şöyle aktarmış: "Biz de aynı doktora gidip 4 yıl önce çocuk sahibi olmuştuk. Bu olay ortaya çıktığından beri kocam ile her gün kavgalıyız. Çocuğun DNA testinin yapılmasını istiyor. Bu düşünce beynimizi kavuruyor. Bu adam herkese yapmışsa, bize de yapmış olabilir. Şimdi çocuğumu kucağıma aldığımda kendi çocuğum değilmiş gibi hissediyorum. Eşim de, 'çocuk benden olmayabilir' diyor."

Anlayabildiğim kadarıyla bu tür kaygıların nedeni, anne-babanın iyi veya kötü bazı özelliklerinin genler yoluyla çocuğa geçme olasılığı. Örneğin, ailesinde kanser çok görülen bir çocuğun büyüünce bu hastalığa yakalanma olasılığının, daha sağlıklı aileden gelen çocuklara göre daha yüksek olması. (Altını defalarca çizelim: ille de yakalanacak diye bir şey yok; sadece olasılık daha yüksek, o kadar). Bu kalıtsal faktörlerin yanı sıra ebeveynin zeka kabiliyetinin, hatta huyunun süyunun bile çocukta görülebileceğini iddia edenler var. O zaman, rahmetli anneannemin damat adaylarını değerlendirmede kullandığı "Bu delikanlının soyuna, sopuna bir bakın" kuralı birçok kişi için hala geçerliliğini koruyor.

Bizde ne kadar yaygın bilmiyorum;

ama dış ülkelerde evli bir bayanın kocasından başka birinin spermi ile hamile kalması, oldukça yaygın bir tedavi yöntemi. Benim uzun zamandır kafamı kurcalayan soru baba adaylarının nasıl belirlendiği. Diyelim aday hastalık taramasından geçmiş ve temiz çıkmış; ama azılı bir alkol bağımlısı. O kadar ki, oğlu babasının patronuna giderek maaşın yarısının kendine verilmesini istiyor. Aday tabi eleniyor. Diğer bir adayın alkol sorunu yok ve zekadan nasibini defalarca almış bu adam en saygın üniversitelerden birinde profesörlük yapıyor. Ama bir sorunu var, o da kafayı üşütmüş olması. Asistanı hocayı bir gün tek bir öğrenci olmayan bir sınıfta ders verirken gördüğünü anlatıyor. Tabii o da eleniyor. Daha ileri gitmeden hemen açıklayalım: Varını yoğunu içkiye harcayan adam Beethoven'in babası, boş sınıfa konuşan dahi ise Isaac Newton! Gördüğünüz gibi kimden ne çıkacağını önceden kestirmek neredeyse imkansız. Bazen görünürde hiçbir özelliği olmayan bir alkolikten Beethoven gibi bir dahi çıkabiliyor. Öte yandan ne kadar akıllı olursa olsun çoğumuz Newton gibi bir oğul istemeyiz.

Oğlunun kimden olduğunu bilmeyen annenin endişelerini anlıyorum; bir insanın haberi olmadan başkasının spermi ile hamile bırakılmasının savunulacak bir yanı yok. Ama öyle bir şey gerçekten oluyorsa, doğan çocuk Beethoven gibi bir dahi olabilir. Genlerin aile yapısında çok büyük bir rol oynadığı su götürmez ama her şey genlere bağlı değil. Bir düşünün, sizin hiç kendi kardeşiniz kadar sevdiğiniz bir arkadaşınız olmadı mı? Biraz da deneyimden konuşayım: Ben de babasını bil-

mediğim bir çocuğun ikinci, bana kalırsa, asıl babasıyım. Bize 4,5 yaşında geldiği zaman oğlumla aynı dili bile konuşmıyorduk. Gerçi saçlarımın erken ağarmasını bir dereceye kadar ona borçluyum ama bizim aile ilişkilerimiz tanıdığımız ailelerin çoğundan çok daha iyiydi. Yani, ne benim, ne de Amerikalı eşim için Meksika'da doğmuş Kızılderili bir çocuğu evlat diye bağrımıza basmak hiç de zor olmadı. Carl Cevdet (hanım kendi babasının adını da koymakta ısrar etti) California Üniversitesi'nde İngiliz-Amerikan edebiyatı okuduktan sonra, şimdi Seattle kentinde peyzaj mimarlığı yapıyor.

Dahi fabrikası

Tesadüfe bakın, ben San Diego' da kendime bir evlat edindiğim yıllarda aynı kentte oturan, isterse kendine altın kadrolu bir bisiklet bile ısmarlayabilecek kadar zengin, Robert Graham adında bir milyoner, evlat sahibi olmak isteyen hanımlara çok değişik bir teklif sundu: Eğer zeka testinde yüksek bir puan tutturdusanız en kaliteli spermeleri yok pahasına bizden temin edebilirsiniz. Graham'ın "kaliteden" kastı, spermelerin başta Nobel ödüllü bilim adamları olmak üzere dahi tiplerden alınması. Graham'ın sırf bu iş için kurduğu enstitüdeki çalışmalar büyük bir gizlilik perdesi arkasında yapıldığı için içeride olup bitenler hakkında fazla bilgimiz olmadı. Dışarıya sızan haberlere göre, bu "ahlaksız" teklife kadınlardan yoğun ilgi gelmiş; ama Nobelcilerden sadece transistörün kaşifi Schockley adında ırkçı olduğunu hiç saklamayan, açıkça Hitler hayranı, bir profesör-

den başka, ismi açıklanmayan 2 kişi daha sperm vermiş. Slate dergisinin yazarlarından David Plotz “Dahi Fabrikası” adlı kitabında bu girişiminin tam bir fiyaskoyla sona erdiğini yazıyor. Plotz Nobel almamış, ama akıllı geçinen baba adaylarından birinin sonradan kaçakçı olduğunu, bir diğeri zeka testinde aldığı puan hakkında yalan söylediğini yazıyor. Bu girişim sonucu doğan 200 kadar “süper” çocuktan Plotz üstün zekalı (IQ=180) tek bir kızı bulabilmiş. Plotz bu tür yollarla evlat edinmek isteyenleri uyarak, Nobel’i almış bir insanın bile bir gün çok ciddi bir hastalığa yakalanmasına neden olabilecek genlere sahip olabileceğini yazıyor.

Mustafa Koç’un Yeni Evladı

Bizi çok daha mutlu eden bir evlat edinme olayı geçen gün Posta gazetesinin birinci sayfasında çıktı. “İşte Mustafa Koç’un evlatlığı Badem” başlığıyla verilen haberde aynen şöyle yazıyor: Koç Holding’in başı Mustafa Koç , 2,5 aylık nur topu gibi bir bebeği evlat edinmiş.” “İşte Mustafa Koç’un evlatlığı Badem” başlığı altında verilen habere bir de bebeğin fotoğrafını koymuşlar. Bu resme bakıp da Badem’e hayran olmamak elde değil. Ama bu sevimli bebeği görmek istiyorsanız muhakkak deniz kenarına gitmeniz gerekiyor, çünkü bu şirinler şirini bebek bir fok yavrusu. Badem’i Didim açıklarında ölümle pençeleşirken bulan Sahil Güvenlik personeli, bebeği Akdeniz Foku Araştırma Grubu’nun İzmir Foça’daki bürosuna getirmişler. Sağlığı iyiye giden bu harika yavrunun bakım masraflarını, sağ olsun, Mustafa bey üstlenmiş. Koç ailesinin çevreye duyarlılığı iyi bilinir. Temiz Deniz Projesi’nin de baba Rahmi Koç tarafından finanse edildiğini duymuşsunuzdur. Ama ne kadar gariptir ki bu ailenin kurduğu Koç Üniversitesi’nde ne bir ekoloji ne de çevre dersi veriliyor. Diğer özel okullarımızda da durum pek farklı değil. Nesli tehlikeye olan daha yüzler-

ce hayvan var, çevre kirliliği hat safhada, küresel ısınmanın kapıyı çaldığını da söylemeye gerek yok; ama bu tür konuları bilimsel, ekonomik, hatta ahlak açısından inceleyen dersler açarak gençlerimizi eğitmezsek, havanda su dövmenin ötesine geçemeyiz.

Uzun bir ayrılıktan sonra anavatana döndüğüm zaman ilk tanıştığım çevreciler arasında Akdeniz fokunu kurtarma çabalarıyla ün yapan Yalçın Savaş ve Cem Kıraç adında iki genç oldu. Ülkemiz, bu iki idealist insana çok şeyler borçludur. Onlar olmasaydı büyük bir olasılıkla Badem de olmayacaktı. Başta Sahil Güvenlik olmak üzere bu olayda katkısı olan herkesi kutlar Badem’e uzun ömürler dileriz.

Berfe’den İnciler

Söz foklardan açılır da Süreyya Berfe’nin adı gündeme gelmez mi? Büyük şairimiz Ahmet Haşim “Göllerde bu dem bir kamış olsam” demiş ama bu transformasyonu gerçekleştirilememiş. Badem’in bulunduğu Foça’da yaşayan Süreyya Berfe fiziksel olarak olmasa bile ruhi açıdan fokların dünyasına girebilen nadir şairlerden biri. İşte “Foklar Söyledi Ben Yazdım” adlı kitabından birkaç inci:

*Müjde yırtıcılar
Yavrumuz
mağaranın dışına
çıkmaya başladı*

.....

*Kim dedi size
balık ağları
icat edin diye?
Oltayla yetinseydiniz.*

.....

*Gecelerimiz, size benzemez.
Derin değildir.*

.....

*Deniz yosunları bile
bizim kadar
kolay teslim olmaz.*

Bu vesileyle yeni yılınızı ve bayramınızı kutlar hepinize hayırlı evlatlar dilerim.

Kaynaklar: <http://www.amazon.com/Genius-Factory-Curious-History-Nobel/dp/1400061245>
Süreyya Berfe. Foklar Söyledi Ben Yazdım. Yapı Kredi Yayınları. 2005

Özür : Geçen sayımızdaki fotoğrafta eski ABD Başkanı Bill Clinton’un kuttadığı Biliminsanı Lynn Margulis olacakken yanlışlıkla Prof. Dr. Fatoş Vural’ın adı yazılmıştır. Hatadan özürü Prof. Vural’dan ve Sayın Tont’dan özür dileriz. Editör.

Badem büyüyünce böyle bir Akdeniz foku olacak